

Kriz ve Devamlılık

İçerik

- Kriz tanımı
- Kriz hakkında gerçekler
- Duyarlık çemberi
- Kriz sonrası ortaya çıkan tepkiler
- Devamlılık alanları

Kriz

Bir olayın ya da durumun bir süreliğine baş etme kaynaklarımızı ve baş etme mekanizmalarımızı kullanmamızı engellemesi

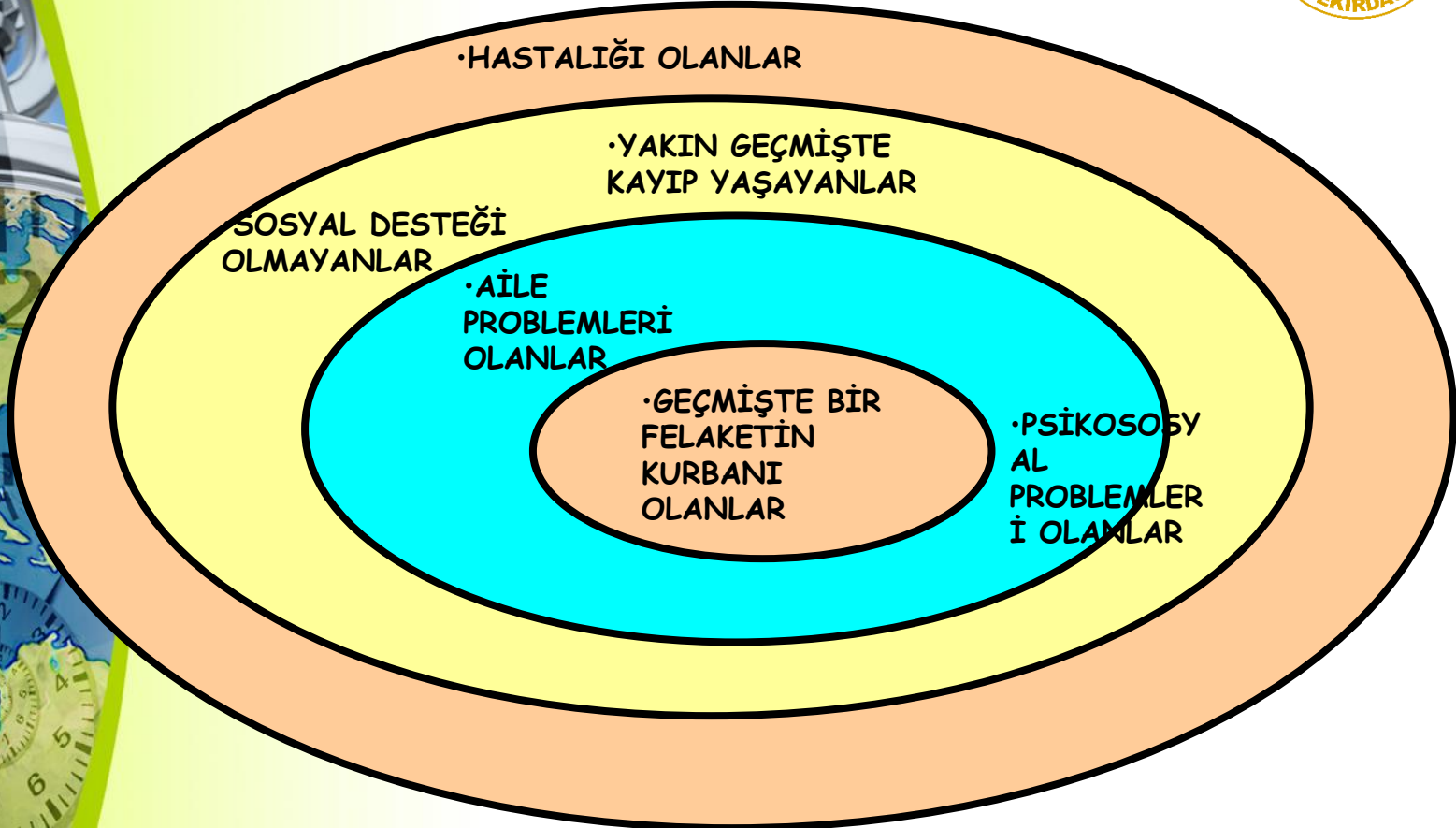
Kriz hakkındaki gerçekler

- Basit değil karmaşıktır.
- Bazı krizler eski krizleri tetikler.
- Kriz hem evrenseldir hem de kişiye özeldir.
- Krizden sonra her zaman değişim olur.

Duyarlılık çemberi

Risk altındaki popülasyon

Kriz sonrası ortaya çıkan «normal» tepkiler

- Duygusal tepkiler
- Düşünsel tepkiler
- Fiziksel tepkiler
- Davranışsal tepkiler

Duygusal tepkiler

-
- Şok
  - Üzüntü
  - Öfke
  - Suçluluk
  - Umutsuzluk
  - Kaygı
  - Korku
  - Endişe
  - Pişmanlık
  - Karamsarlık
  - Yalnızlık
  - Donukluk
  - Çaresizlik
  - sinirli olma.

Düşünsel tepkiler

- Şok
- İnanama
- Düşüncede
- Dağınıklık
- Çarpık düşünceler
- Halüsinasyonlar
- dikkat dağınıklığı
- Unutkanlık
- rahatsız edici rüyalar
- Kendine zarar verme düşünceleri

Fiziksel tepkiler

- Baş, göğüs ağrısı
- Mide bulantısı
- Kalpte ve boğazda sıkışma
- Gürültüye karşı duyarlılık
- İştah artması veya azalması
- Nefeste darlık
- Yorgunluk
- Ağız kuruluğu

Davranışsal tepkiler

- Uyku ve yeme rahatsızlıkları
- Dikkatsiz davranma
- Sürekli bir işle uğraşma
- Sosyal çevreden uzaklaşma
- Kendini ve işini ihmal etme
  - İçer kapanma
  - Konuşmama
  - Alkol ve madde kullanımı/bağımlılığı
  - Kaçınma davranışları

Üç ana duygu...

- Kayıplara ve çevredeki yıkıma karşı yoğun ÜZÜNTÜ
- Bir kısmını sorumlulara ve bir kısmını da kendinize yönlendirdiğimiz yoğun ÖFKE
- Bu tür krizlerin tekrarlayabileceğine yönelik yoğun KORKU

Yaşanan bir travma sonrasında etkilenme oranları

- %10-15 olaydan hemen sonra kendisini toplar ve "lider" pozisyonunda hareket edebilir.
- %70 olay sonrasında "şok"u yaşar. Akut süreçte stres tepkileri verebilir. Bir süreç içinde destekle normale döner.
- %10-15 olay sonrası etkilenimi en üst düzeydedir ve hastalık tepkilerini verebilir.

1 ay geçti... Rutin hala düzelmediyse... Belirtiler ne zaman artık «normal» değildir?

- Gerçek bir tehditle karşılaştık ve/veya fiziksel zarar gördük veya tanık olduysak; bu esnada da aşırı derecede korku, çaresizlik ve dehşet hissettiysek....
- Olayla ilgili anılarımız sürekli tekrarlanıyor ise,
- Sık sık kabus görüyorsak,
- Bazen olay yeniden oluyormuş gibi hissediyor ve davranıyorsak,

Belirtiler ne zaman artık «normal» değildir?

- Olayı çağrıştıran herşeye karşı aşırı duyarlılık ve tepki gösteriyor isek,
- Olayın önemli bir bölümünü hatırlayamıyor isek,
- Herşeye karşı önemli bir ilgi azalmamız var ise,
- İnsanlardan uzaklaşıyor ve yabancılaşma hissediyor isek,
- Duygularımızı yaşayamıyor isek,
- Geleceğimizin kalmadığını düşünüyor isek,

Belirtiler ne zaman artık «normal» değildir?

- Uyku problemimiz var ise,
- Ani öfke patlamalarımız oluyor ise,
- Dikkatimizi toplayamıyor isek,
- Aşırı irkilmemiz var ise,
- Olayı hatırlatan durumlardan kaçınıyorsak...

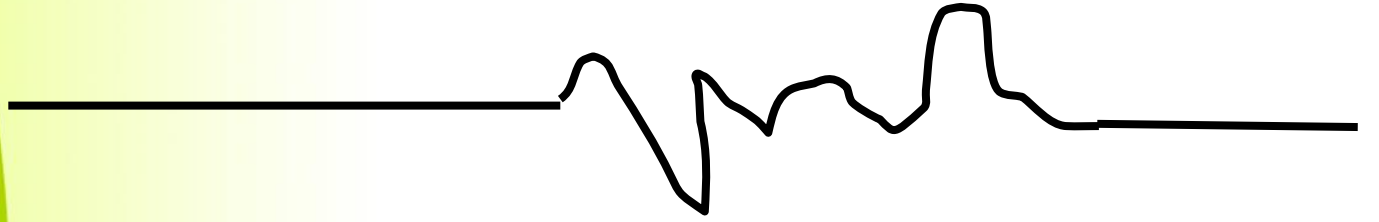
Devamlılık neden önemlidir?

- Ölümsüz olmadığımızı bildiğimiz halde geleceği bilmemekten rahatsızlık duyarız.
- Devamlılığımızdan emin olmak isteriz.
- Devamlılık, sabitlik ve tahmin edilebilirlik duyguları yaratır
- Geçmişte bildiklerimizin, yarınımızı tahmin etmemize yarayacağı duygusu oluşmasına yardım eder.

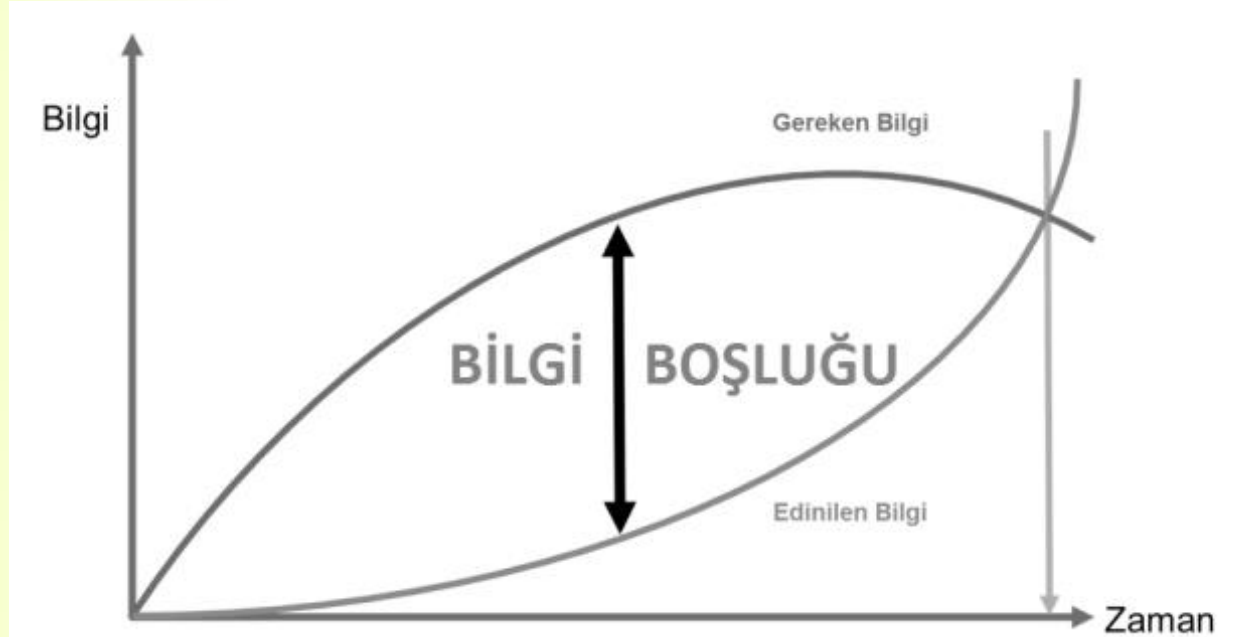
Kriz durumundan sonra ne olur?

- Devamlılık sekteye uğrar.

Bilgi boşluğu...

Gereken bilgi ile edinilen bilgi arasındaki mesafe ne kadar artarsa krizin etkisi o kadar uzun sürer.

6 devamlılık alanı

- Bilişsel devamlılık
- Rol devamlılığı
- Sosyal devamlılık
- Fiziksel devamlılık
- Duygusal devamlılık
- Tarihsel devamlılık

Bilişsel devamlılık

- Dünya ve kurallar hakkında bildiklerimiz
- Olayları algılama ve ele alma biçimimiz
- İçinde bulunduğumuz grubun kural ve yasaları
- Mantıklı yargıda bulunma ve bu yargıyı uygulayabilme

Devamlılık sekteye uğradığında...

Ne olduğunu anlamıyorum bilgiye ihtiyacım var

Yardım

- Bilgi verme açık, doğru ve sürekli bilgi...
- Aile ve toplumdaki hiyerarşi ve otoriteyi koruyun.
- Rutini koruyun.

Rol Devamlılığı

- Yaşamımdaki roller: **ebeveyn, eş, profesyonel çalışan rolü.....**
- Sahip olduğumuz beceriler ve sürdürdüğümüz etkinlikler: **konuşma, yönetme, yemek pişirme, araba sürme, bilgisayar kullanma..**

Devamlılık sekteye uğradığında

Benden ne bekleniyor rolüm nedir?

Yardım

Bir rol verilmesi, hiyerarşiyi yeniden oluşturma, geçici görevler verme

Sosyal Devamlılık

- Dahil olduğum gruplar... Ait olduğumuz sosyal ağ: aile, iş, komşular, köylüler, iş arkadaşları, etkinlik arkadaşları

Devamlılık sekteye uğradığında

Dahil olduğum gruplarla beraber değilim

Yardım

Yeni çevreler yaratılması, yalnız bırakılmaması, ilişkinin sürdürülmesi

Fiziksel Devamlılık

Fiziksel durumum sağlığım

Devamlılık sekteye uğradığında

Daha önce uykusuzluk ve baş ağrısı yoktu.

Yardım

Nefes egzersizleri, gevşeme teknikleri, güvenli yer çalışması

Duygusal devamlılık

Duyguları ifade etme biçiminin
değişmesi

Devamlılık sekteye uğradığında

Bana ne oluyor ağlamazdım..

Yardım

Cesaretlendir, destekle,

Tarihsel Devamlılık

Kendim hakkımda bildiklerim günlük yaşantım: değerler, beceriler, kendilik algısı, duyarlılıklar, duygularımız, kendimi ifade edişim, kondisyonum....

Devamlılık Sekteye Uğradığında

"ağlayan bir insan değildim"

Yardım

Bu tepkilerin normal, durumun anormal olduğunu anımsatmak, geçici olduğunu söylemek

Kaynak

- *Bakış Psikolojik Danışmanlık - Kriz Müdahale Eğitimi- Neylan Özdemir*